

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

№ 3

гр. СОФИЯ, 12 април 2017 г.

**Върховният касационен съд на Република България, ОБЩО
СЪБРАНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ, в съдебно заседание
на тридесети март две хиляди и седемнадесета година в състав:**

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ПАВЛИНА ПАНОВА

**ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:
ТАТЯНА КЪНЧЕВА, КАПКА КОСТОВА,
КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ**

ЧЛЕНОВЕ:

ЕВЕЛИНА СТОЯНОВА

КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ

РУЖЕНА КЕРАНОВА

РУМЕН ПЕТРОВ

ЕЛЕНА АВДЕВА

СПАС ИВАНЧЕВ

НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ

АНТОАНЕТА ДАНОВА

БИЛЯНА ЧОЧЕВА

ЛАДА ПАУНОВА

БЛАГА ИВАНОВА

ГАЛИНА ТОНЕВА

ЖАНИНА НАЧЕВА

ПЕТЯ ШИШКОВА

СЕВДАЛИН МАВРОВ

МАЯ ЦОНЕВА

ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА

ВАЛЯ РУШАНОВА

МИНА ТОПУЗОВА

МИЛЕНА ПАНЕВА

ДАНИЕЛА АТАНАСОВА

ХРИСТИНА МИХОВА

БИСЕР ТРОЯНОВ

КРАСИМИРА МЕДАРОВА

ГАЛИНА ЗАХАРОВА

НЕВЕНА ГРОЗЕВА

С участието на секретаря Наталия Такева
Разгледа докладваното от съдия **ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА**
тълкувателно дело № 3 по описа за 2016 г.

Председателят на Върховния касационен съд на Република България (ВКС) е сезирал Общото събрание на Наказателната колегия (ОСНК) с искане на основание чл.125,вр.чл.124,ал.1,т.1,пр.1 от Закона за съдебната власт за приемане на тълкувателно решение, което да даде отговор на следния въпрос:

Следва ли да се приеме за изгубило сила приетото в т.3 от Тълкувателно решение №3/12.11.2013 г.по т.д.№3/2013 г., че „Положеният общественополезен труд от трансферирания осъден български гражданин в осъдилата го държава трябва да бъде зачетен от съда за намаляване срока на наказанието, освен ако определеният от издаващата държава остатък за изтърпяване е изчислен след зачитане на положения труд.”?

Общото събрание на Наказателната колегия, в изпълнение на предвидените в чл.124 от Конституцията на Република България и чл.124, ал.1,т.1 от Закона за съдебната власт правомощия, за да се произнесе, взе предвид следното:

С решение на Голям състав на Съда на ЕС (СЕС, Съда) от 08.11.2016 г., постановено по дело С-554/14, са дадени отговори по преюдициално запитване, отправено на основание чл.267 от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС) от Софийски градски съд (България) с акт от 25.11.2014 г., постъпил в Съда на 03.12.2014 г., допълнен на 15.12.2014 г., в рамките на наказателно производство срещу Атанас Огнянов, а именно:

„1) Член 17, параграфи 1 и 2 от Рамково решение 2008/909/ПВР на Съвета от 27.11.2008 г.за прилагане на принципа за взаимно признаване на съдебни решения по наказателни дела, с които се налагат наказания лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода, за целите на тяхното изпълнение в Европейския съюз (ЕС,Съюза), изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26.02.2009 г., трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска такова тълкуване на национална разпоредба, което да оправомощава изпълняващата държава да намали наказанието на осъденото лице поради положен от него труд по време на задържането му в издаващата държава, когато компетентните органи на

последната, при спазване на нейното законодателство, не са извършили подобно намаляване на наказанието.

2) Правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че националният съд трябва да вземе предвид всички норми от националното право и да ги тълкува, доколкото е възможно, в съответствие с Рамково решение 2008/909/, изменено с Рамково решение 2009/299/, за да постигне търсения с това решение резултат, като при необходимост по собствена инициатива не приложи тълкуването, дадено от националния съд, действащ като последна инстанция, когато това тълкуване не е съвместимо с правото на Съюза.”

В тази връзка Председателят на ВКС е поискал Общото събрание на Наказателната колегия на ВКС да се произнесе по дадения отговор на т.3 от ТР №3/2013 г., доколкото същият е относим към проблематиката, засегната в цитираното решение на СЕС. Той гласи: „Положеният общественополезен труд от трансферирания осъден български гражданин в осъдилата го държава трябва да бъде зачетен от съда за намаляване срока на наказанието, освен ако определеният от издаващата държава остатък за изтърпяване е изчислен след зачитане на положения труд.”

1.1 За да бъде осъществена тълкувателната дейност, най-напред трябва да се изложат аргументи относно задължителността на постановките по решението на Съда и обвързването им с нормите на националното законодателство, приложими в светлината на правото на ЕС.

Компетентността на СЕС е изключителна, тъй като Договорите (за ЕС и за функциониране на ЕС, съгласно чл.1, параграф 2 от ДФЕС) възлагат на Съда разглеждането на определени дела, оставяйки разглеждането на други случаи, свързани с прилагането на правото на ЕС, на националните правораздавателни органи. С оглед питането на Председателя на ВКС и източника, предизвикал неговото отправяне, ОСНК на ВКС ще се спре единствено върху производството за преюдициални заключения по тълкуване на правото на ЕС.

СЕС и правораздавателните юрисдикции на държавите-членки не се намират в йерархична зависимост, поради което Договорите уреждат взаимодействието помежду им чрез специално предвиденото производство за преюдициални заключения. Същото представлява специфична форма за сътрудничество между националните и наднационалните юрисдикции, като основната му цел е осигуряване на еднообразно тълкуване и

прилагане на общностното право на територията на ЕС. Именно чрез постановените преюдициални заключения Съдът влияе върху развитието на правото на Съюза и респективно върху националните правни системи.

Заключението на Съда по конкретно преюдициално запитване е обвързващо и създава задължение за неговото спазване, защото в обсъжданото производство СЕС не упражнява консултативна, а решаваща функция - постановява заключение, облечено във формата на съдебен акт - решение или определение. Съгласно чл.91 от Процедурния правилник на Съда (обн. ОВ на ЕС, бр. L 265 от 29.09.2012 г.), съдебното решение има задължителна сила от деня на неговото обявяване, а определението - от деня на неговото връчване.

Обвързващата сила на преюдициалните заключения относно субектите е обяснима и поради друга причина. В рамките на сътрудничеството между Съда и националните юрисдикции, тези, които не разглеждат спор като последна инстанция, могат, а юрисдикциите, които са последна национална инстанция по спора, са длъжни да отправят преюдициално запитване за тълкуване на правото на ЕС, когато установят, че дадена общностна разпоредба е неясна (чл.267, параграф 2 и 3 от ДФЕС). Следователно, след като отправянето на преюдициално запитване е задължително за национална юрисдикция, чийто акт не подлежи на атакуване, няма как заключението по него, постановено от Съда, да няма обвързващ характер. Приемането на различна теза би поставило под съмнение съществуването на обсъжданото производство като механизъм за осигуряване на еднообразното тълкуване и прилагане на правото на ЕС.

Преюдициалните заключения на Съда са правнообвързващи както за всички останали национални юрисдикции на запитващата държава, така и за субектите на правото на ЕС - държавите-членки, институциите и органите на ЕС и физическите и юридическите лица. И това е така, тъй като предоставеният с едно преюдициално заключение отговор излиза извън рамките на конкретното дело, като дава полезно тълкуване, относимо към всички субекти на правото на ЕС. Затова се счита за допустимо национална юрисдикция, която разглежда делото като последна инстанция, да бъде освободена от задължението за отправяне на ново запитване по идентичен въпрос, по който вече е даден отговор от СЕС с преюдициално заключение.

Нормите на правото на ЕС следва да се прилагат от всички по начина, по който ги е тълкувал Съдът. В преюдициалните заключения се

отразява постоянната практика на СЕС, несъобразяването с която е нарушение, даващо основание за ангажиране на извъндоговорна отговорност на държави-членки. Казаното е обяснимо, доколкото неспазването на практиката на СЕС от национална юрисдикция, би се превърнало от нарушение на последната в такова, извършено от държавата- членка.

С оглед изложеното, постановките на решение на Съда (Голям състав) от 08.11.2016 г. по дело С-554/14, относими точно към тълкуване на национална норма от българския Върховен съд, задължително следва да намерят приложение.

1.2 Съгласно точка 56 от решението на СЕС от 08.11.16 г., постановено по дело С-554/14, Рамково решение 2008/909/ПВР на Съвета е прието въз основа на бившия трети стълб на Съюза, по-специално на основание чл.34, параграф 2,б.б) от Договора за Европейския съюз (ДЕС). Тази разпоредба предвижда от една страна обвързаност на рамковите решения за държавите-членки по отношение на постигането на даден резултат, като оставят на националните органи свобода по отношение на формата, методите и средствата. От друга - изрично разпорежда, че рамковите решения нямат директен ефект.

Съгласно точка 57 от решението, правните последици от актовете на институциите, органите, службите и агенциите на Съюза, приети въз основа на ДЕС преди влизането в сила на Договора от Лисабон (ДФЕС), се запазват, докато не бъдат отменени, обявени за нищожни или изменени в приложение на договорите (чл.9 от Протокол №36 относно преходните разпоредби, приложен към Договорите). Тъй като Рамково решение 2008/909/ПВР не е отменено, обявено за нищожно или изменено, то продължава да поражда правни последици съгласно чл.34, параграф 2,б.б) от ДЕС.

В този контекст е нужно да се отбележи, че както по време на постановяване на ТР №3/2013 г. на ОСНК, така и понастоящем, Република България не е изпълнила своето задължение да въведе изискванията на Рамково решение 2008/909/ПВР на Съвета. Това е признато в точка 60 на решението по дело № С-554/14, където е уточнено, че въвеждането в българското право, съгласно чл.29 от Рамковото решение, е трябвало да стане преди 05.12.2011 г.

Транспонирането на посоченото рамково решение няма как да се осъществи без законодателна намеса на органи извън съдебната власт. Дори и последната да приложи разрешенията по решението на СЕС в конкретния аспект, те не са в състояние да омаловажат допуснатото от Република България като държава-членка на ЕС нарушение с очаквани съответни последици. В т.5 от доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета за прилагането от държавите-членки на Рамкови решения 2008/909 ПВР, 208/947/ПВР и 2009/829/ПВР относно взаимното признаване на съдебни решения за наказания лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода, на решения за пробация и алтернативни санкции и на мерки за процесуална принуда като алтернатива на предварителното задържане, от 05.02.2014 г., изрично е заявено, че Комисията, както и държавите-членки, ще имат право да започват производства за установяване на неизпълнение на задължения срещу онези държави-членки, които не са транспонирали или не са транспонирали правилно правото на ЕС.

Все в тази връзка следва да се заяви, че държава-членка носи извъндоговорна отговорност за нетранспониране на конкретна директива, отнасяща се и до рамковите решения, заменени с влизането в сила на Договора от Лисабон с директиви, на базата на разрешението на СЕС, закрепено още в решение от 19.11.1991 г. по съединени дела C-6/90 и C-9/90, (Francovich and Bonifaci/ Italy, Rec.1991,p.I-5357).

1.3 В съдебната практика на СЕС се приема, че макар рамковите решения да нямат директен ефект, обвързващото им действие поражда в тежест на националните органи, и по-специално на съдебните такива, задължение за съответстващо тълкуване на националното право спрямо правото на ЕС. Това разрешение е възпроизведено и в точка 58 от решението, постановено по дело C-554/14 (Огнянов).

Решението на Голям състав на СЕС от 16.06.2005 г. по дело C-105/03 (Pupino, Rec.p I-5285), за първи път утвърждава изискването за тълкуване в рамките на наказателноправното сътрудничество между държавите-членки на ЕС, в съответствие с изискванията, залегнали в тази категория актове на вторичното право. Съгласно точка 43 от същото, „от националния съд се изисква да вземе предвид всички разпоредби на националното законодателство и да ги тълкува, доколкото е възможно, в светлината на формулировката и целта на рамковото решение, за да се

постигне резултатът, който се преследва....” (в конкретното дело става въпрос за друго рамково решение, но въпросът е принципен).

Предвид казаното, при спазване примата на правото на ЕС, над националното такова, ОСНК намира, че следва да счете за изгубило сила приетото в т.3 от ТР №3/12.11.2013 г. по т.д. №3/2013 г., че „Положеният общественополезен труд от трансферирания осъден български гражданин в осъдилата го държава трябва да бъде зачетен от съда за намаляване срока на наказанието, освен ако определеният от издаващата държава остатък за изтърпяване е изчислен след зачитане на положения труд”, когато се отнася за трансфер на осъдено лице от държава-членка от ЕС. Съдът на Република България като изпълняваща държава не може да намали наказанието на трансферирано от друга държава-членка на ЕС лице поради положен от него труд по време на задържането му в издаващата държава, когато компетентните органи на последната, при спазване на нейното законодателство, не са извършили подобно намаляване на наказанието.

Това е дължимият отговор, изводим от конкретно направеното съответстващо тълкуване на самия СЕС. То води до необходимост и от намеса на ВКС, предвид обстоятелството, залегнало в точка 67 от решението, въз основа на което е образувано настоящото тълкувателно дело: „Изискването за съответстващо тълкуване включва и задължение за националните съдилища, включително тези, действащи като последна инстанция, при необходимост да изменят постоянната съдебна практика, ако тя се основава на тълкуване на националното право, което е несъвместимо с целите на рамковото решение.”

1.4 Рамковите решения са задължителни за държавите-членки на ЕС при отношенията помежду им и с институциите на ЕС и се прилагат на цялата територия на Съюза. Те обаче не могат да наложат задължения за идентично поведение в двустранните или многостранни отношения на отделните държави-членки с държави извън ЕС, освен ако изрично в дадено рамково решение не е предвидено разпростиране на правилата по него и над държави извън Съюза. Само такова разрешение би задължило държавите-членки да съобразяват целите по съответното рамково решение и при взаимоотношенията си с държави, нечленувачи в ЕС. Отделен е въпросът как държави извън ЕС биха допуснали по отношение на себе си и своите граждани приложение на правила в изпълнение на целите по вътрешнообщностни актове, без да са страна по последните.

Член 26, параграф 1 от Рамково решение 2008/909/ПВР на Съвета (Глава III, Заключителни разпоредби) се занимава с отношенията на този акт с други споразумения и договорености. Изрично е записано: „Без да се засяга изпълнението им от страна на държавите-членки и трети държави, както и временното им прилагане в съответствие с чл.28 от 05 декември 2011 г., настоящото рамково решение заменя съответните разпоредби на следните конвенции, приложими към отношенията между държавите-членки:

- Европейската конвенция за трансфер на осъдени лица (КТОЛ) от 21 март 1983 г. и допълнителния протокол към нея от 18 декември 1997 г....”

Прочитът на цитираната разпоредба довежда до извод, че не следва да се засягат отношенията на държавите-членки на Съюза с държави извън него, тъй като конкретно изброените международни актове, сред които е и КТОЛ, се заменят единствено в отношенията между първите. Следователно в Рамково решение 2008/909/ПВР е предвидено запазване на суверенната регламентация на въпросите, решими с него, между държава-членка на Съюза и държава, нечленуваща в него, и техните граждани. Различно от изложеното разрешение не се разкрива и в самата Конвенция за трансфер на осъдени лица.

В ТР №3/2013 г. на ОСНК е направен анализ на относимите норми на КТОЛ към чл.41,ал.3 от НК, извън случаите на конкретни договорености между Република България и друга държава извън ЕС. Същите не са претърпели промяна и остават приложими в отношенията между България като държава-членка на ЕС и държави извън Съюза. В съгласие с посоченото по-горе в този пункт на тълкувателното решение, не се намира основание тълкуванието им да бъде преосмислено при трансфер на осъдени лица от държави извън ЕС.

Въз основа на изложеното, Общото събрание на Наказателната колегия на Върховния касационен съд на Република България

Р Е Ш И :

Следва да се приеме за изгубило сила приетото в т.3 от ТР №3/12.11.2013 г.по т.д.№3/2013 г., че „Положеният общественополезен труд от

трансферирания осъден български гражданин в осъдилата го държава трябва да бъде зачетен от съда за намаляване срока на наказанието, освен ако определеният от издаващата държава остатък за изтърпяване е изчислен след зачитане на положения труд”, само когато се отнася за трансфер на осъдено лице от държава-членка на ЕС.

Съдът на Република България като изпълняваща държава не може да намали наказанието на трансферирано от друга държава-членка на ЕС лице поради положен от него труд по време на задържането му в издаващата държава, когато компетентните органи на последната, при спазване на нейното законодателство, не са извършили подобно намаляване на наказанието.

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС:

ПАВЛИНА ПАНОВА

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

ТАТЯНА КЪНЧЕВА.....

КАПКА КОСТОВА.....

КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ.....

ЧЛЕНОВЕ:

ЕВЕЛИНА СТОЯНОВА.....	КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ.....
РУЖЕНА КЕРАНОВА.....	РУМЕН ПЕТРОВ.....
ЕЛЕНА АВДЕВА.....	АНТОАНЕТА ДАНОВА.....
НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ.....	СПАС ИВАНЧЕВ.....
БИЛЯНА ЧОЧЕВА.....	ЛАДА ПАУНОВА.....
БЛАГА ИВАНОВА.....	ГАЛИНА ТОНЕВА.....
ЖАНИНА НАЧЕВА.....	ПЕТЯ ШИШКОВА.....
СЕВДАЛИН МАВРОВ.....	МАЯ ЦОНЕВА.....
ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА.....	ВАЛЯ РУШАНОВА.....
МИНА ТОПУЗОВА.....	МИЛЕНА ПАНЕВА.....
ДАНИЕЛА АТАНАСОВА.....	ХРИСТИНА МИХОВА.....
БИСЕР ТРОЯНОВ.....	КРАСИМИРА МЕДАРОВА.....
ГАЛИНА ЗАХАРОВА.....	НЕВЕНА ГРОЗЕВА.....